

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026-2029

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026-2029 (VNS 2/2025 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mahdollisen lausunnon antamista varten valtiovarainvaliokunnalle. Määräaika: 23.5.2025.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Jyri Inha, valtiovarainministeriö
- maatalousneuvos Esa Hiiva, maa- ja metsätalousministeriö
- talousjohtaja Matti Hyytinen, maa- ja metsätalousministeriö
- luonnonvaraneuvos Heikki Piiparinen, maa- ja metsätalousministeriö
- pääjohtaja Johanna Buchert, Luonnonvarakeskus
- osastonjohtaja Jukka Pekonniemi, Ruokavirasto
- controller Margit Ranta, Ruokavirasto
- maatalousjohtaja Johan Åberg, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- puheenjohtaja Mats Nylund, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf
- metsäpolitiikan päällikkö Mika Salmi, Metsäteollisuus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Maanmittauslaitos
- Ilmatieteen laitos
- Metsähallitus
- Suomen metsäkeskus
- Suomen ilmastopaneeli
- Suomen ympäristökeskus
- Kalatalouden Keskusliitto
- Helsingin yliopisto, maatalous-metsätieteellinen tiedekunta
- Bioenergia ry
- Elintarviketeollisuusliitto ry
- Koneyrittäjät ry
- Lihakeskusliitto ry

Valiokunnan lausunto MmVL 14/2025 vp

- Pro Vege ry
- ProAgria Keskusten Liitto ry
- Sahateollisuus ry
- Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry
- Suomen Hippos ry
- Suomen Kalankasvattajaliitto ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Solar Foods Oy

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Julkisen talouden suunnitelma vuosille 2026—2029 lähtee siitä, että julkista taloutta vahvistavien sopeuttamistoimien toteuttamista jatketaan. Samaan aikaan talouskasvua tuetaan kasvupaketilla. Maa- ja metsätalousministeriön kasvupaketilla tuetaan muun muassa viennin edistämistä ja osaamisen kehittämistä. Ruoantuotannon tukiin ei kohdisteta leikkauksia. Maa- ja metsätalousministeriön pääluokan määrärahataso on kehyskauden alussa noin 2,5 miljardia euroa ja palautuu samaan kehyskauden lopussa. Kehyskauden alussa määrärahataso kasvaa ensin noin 20 miljoonaa euroa ja vähenee noin 11 miljoonaa euroa kehyskauden lopussa. Hallinnonalan määrärahoista käytetään maa- ja elintarviketalouteen noin 68 prosenttia ja maaseudun kehittämiseen noin 17 prosenttia. Merkittävä osa maaseudun kehittämisen sekä maa- ja elintarviketalouden määrärahoista käytetään vuoden 2023 alusta käyttöön otettuun Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 toimeenpanoon.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan määrärahoista käytetään kehyskaudella luonnonvaratalouteen ja Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoitamiseen noin 7 prosenttia, hallintoon ja tutkimukseen noin 6 prosenttia sekä maanmittaukseen ja asunto-osakkeiden kirjaamiseen noin 2 prosenttia. Metsien kestävä käytön ja Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien kannalta keskeisiä linjauksia sisältyy julkisen talouden suunnitelmassa myös ympäristöministeriön pääluokkaan, ja niitä on käsitelty lausunnossa jäljempänä. Lisäksi valiokunta nostaa esiin, että julkisen talouden suunnitelmaan sisältyy hallitusohjelman mukaisesti metsävähennyksen korotus vuonna 2026. Metsävähennyksen korotusta koskeva hallituksen esitys (HE 44/2025 vp) on parhaillaan eduskunnassa käsiteltävänä. Valiokunta katsoo, että metsävähennyksen korotus parantaa suomalaisten edellytyksiä omistaa ja hoitaa metsiä.

Ruoantuotanto osana kokonaisturvallisuutta

Maatalouden rooli huoltovarmuuden ja siten yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden rakentamisessa on otettu huomioon sopeuttamistoimien kohdentamisessa. Edellisessä julkisen talouden suunnitelmaa koskevassa lausunnossaan valiokunta totesi, että huoltovarmuuden kannalta on välttämätöntä turvata edellytykset maatalouden päätehtävästä eli ruoantuotannosta huolehtimiseen (MmVL 7/2024 vp — VNS 2/2025 vp). Valiokunta korostaa, että ruoantuotannon rahoitukseen ei edelleenkään kohdistu leikkauksia.

Valiokunnan lausunto MmVL 14/2025 vp

Valittua toimintalinjaa voidaan pitää erittäin perusteltuna ja tärkeänä osoituksena maatalouden ja ruoantuotannon strategisesta merkityksestä. Samalla hallituksen päättämien sopeutumistoimien välilliset vaikutukset on syytä ottaa huomioon ja pitää periaatteesta kiinni myös sopeuttamistoimien käytännön kohdentamisessa virastotasolla. Valiokunta katsoo, että Ruokavirastoon kohdistuvien määräraha-leikkausten toteuttamisessa tulee kaikissa tilanteissa turvata maatalouden tukien oikea-aikainen ja mahdollisimman sujuva toimeenpano. Riittävän henkilöstöresurssin turvaamisen lisäksi tähän kuuluu tietojärjestelmien toimivuudesta huolehtiminen. Kotimaisen ruoantuotannon edellytykset eivät saa vaarantua hallinnon leikkausten vuoksi.

Vaikeudet kotimaisen jauhelihan saatavuudessa ovat ilmeinen osoitus maatalouden ja huoltovarmuuden yhteydestä. Samalla ne ovat osoitus tuotannonalojen välisistä riippuvuus-suhteista. Naudanlihan heikon saatavuuden taustalla on maidontuotannon kannattavuusongelmista johtuva lypsykarjatilojen väheneminen. Suomessa naudanlihaa on pääosin tuotettu maidontuotannon sivutuotteena. Maatilojen lopettaminen on lähes aina lopullinen ratkaisu. Kerran lopetettua tuotantoa ei aloiteta uudestaan. Maatalouden kannattavuusongelmien vakavuus näkyy nyt myös kuluttajille, kun jauheliha on aika ajoin kokonaan loppu kaupoista. Ratkaisu maatalouden kannattavuusongelmiin löytyy markkinoilta.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan nykyisestä noin 4 000 maitotilasta on ennusteiden mukaan kymmenen vuoden kuluttua jäljellä noin 400. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan maidon tuotantomääriin muutos vaikuttaa noin 20 prosentin verran, sillä jatkavien tilojen karjako kasvaa ja lypsylehmien tuotos paranee jonkin verran. Samalla tilakoko kasvaa ja tuotanto keskittyy. Erityisen huolestuttavaksi tilanteen tekee se, että tällä hetkellä lopettavien tilojen joukossa on merkittävästi tuotantoon investoineita ja yhä kannattavia maatiloja. Viljelijöiden luottamus tuotannon kannattavuuden paranemiseen on heikentynyt. Julkisella rahoituksella ja yritysten toimintaympäristön parantamisella voidaan ainoastaan madaltaa kynnystä investointeihin ja yritystoiminnan jatkamiseen. Avain tilanteen pysyvään parantamiseen on yksityisellä sektorilla.

Investointirahoituksen saatavuus on vaikeutunut tilojen taloustilanteen ja lainarahoitukseen liittyvien maksuvalmius- ja vakuusvaatimusten takia. Tämä vaikuttaa sukupolvenvaihdoksiin ja tilojen kehittämiseen. Budjetin ulkopuolisena toimenä hallitus onkin päättänyt nostaa Maatilatalouden kehittämisrahastosta (Makera) myönnettävien valtiontakausten valtuutta 20 miljoonaan euroon. Ulkopuolisen rahoituksen ohella muut tekijät vaikuttavat uusien maatalousyritysten syntymiseen ja elinkelpoisten tilojen siirtymiseen tilanpidon jatkajalle. Nykyinen järjestelmä ei riittävästi kannusta tilanpidon aloittajan kannalta oikea-aikaisiin sukupolvenvaihdoksiin. Valiokunta onkin katsonut, että sukupolvenvaihdosten edellytysten tukemiseen tulee etsiä monipuolisia keinoja (MmVL 19/2024 vp — HE 109/2024 vp). Valiokunta kannattaa hallituksen toimia, joilla tuetaan edellytyksiä tilanpidon jatkamiseen kohdentamalla peltojen korvauskelpoisuutta erityisesti aloittaneille nuorille viljelijöille. Samalla valiokunta toteaa, ettei nykyinen järjestelmä, jossa tilanpidon aloittamiseen saa korotettua tukea ensimmäisten viiden vuoden ajan, luo riittävää pitkän aikavälin näkymää tuotannon kannattavuuteen siten, että markkinoilta muodostuu enemmän tuloja alkutuotannolle. Maatalouspolitiikan tulee olla johdonmukaista ja luoda pitkän tähtäimen näkymä yritysten toimintaedellytyksiin.

Valiokunta painottaa kaupan ja elintarviketeollisuuden vastuuta kotimaisen ruoan saatavuuden turvaamisessa. Kysymys on ennen kaikkea tuottajahintojen alhaisesta tasosta ja joustamattomuus-

Valiokunnan lausunto MmVL 14/2025 vp

desta tuotantokustannusten muuttuessa. Lihan, erityisesti naudan- ja sianlihan, ja maidon sekä viljan tuottajahinnat ovat laskeneet vuoden 2024 tilastojen mukaan, vaikka Euroopassa tuottajahinnat ovat nousseet. Valiokunta kiirehtii edelleen elintarvikemarkkinalain uudistuksen toteutusta ja toivoo lisää ratkaisuja tuottajien markkina-aseman parantamiseksi. Hankintalainsäädännön kehittämisen avulla voidaan parantaa julkisten ammattikeittiöiden mahdollisuuksia hyödyntää kotimaisia raaka-aineita ja avata uusia kanavia maataloustuotteille. Erityisen kannatettava on linjaus, jonka mukaan kotimaisen ruoan osuus julkisen sektorin hankinnoissa kasvaa.

Kaiken kaikkiaan heikko kannattavuus on maatalouden perusongelma ja kannattavuuden parantaminen ainoa kestävä ratkaisu suurimpaan osaan ruoantuotannon ongelmia. Valiokunta on aikaisemmassa lausunnossaan (MmVL 19/2024 vp) todennut, että kannattavat ja toimintaansa kehittävät maatilat ovat elinehto kotimaisen ruoantuotannon säilymiselle. Valiokunta on tuossa yhteydessä uudistanut aikaisemman toteamuksensa, jonka mukaan ratkaisun maatalouden kannattavuusongelmiin tulee löytyä markkinoilta.

Maatilojen lukumäärän väheneminen merkitsee tuotannon keskittymistä, alueellista eriytymistä sekä alkutuotannon ja elintarviketeollisuuden infrastruktuurin harvenemista. Nämä tekijät tarkoittavat entistä suurempia haasteita maaseudun elinvoiman, asutuksen ja infrastruktuurin säilymisen kannalta. Valiokunnan arvion mukaan tällä on merkitystä niin elintarvikehuoltovarmuuden kuin maanpuolustuksen kannalta. Valiokunta kannattaa erityisiä toimenpiteitä itäisen Suomen viljelijöille kokonaisturvallisuuden ja huoltovarmuuden vahvistamiseksi.

Maatalouden kannattavuuden parantaminen

Hallituksen puoliväliriihessä sovitun mukaisesti elintarvikeviennin ohella edistetään mahdollisuuksia tuottaa osajia ja asiantuntemusta ruoka-alalle laaja-alaisesti, solumaatalous sekä bio- ja kiertotalous mukaan lukien. Valiokunta nostaa esiin päätöksen kohdentaa Business Finlandin tutkimus- ja kehitysrahoituksesta 10 miljoonaa euroa vuosittain ruoantuotannon uusien arvoketjujen kehittämiseen vuosina 2026—2029. Erityisen tärkeänä valiokunta pitää päätöstä nostaa elintarvikevienti pilottitoimialaksi Team Finland -uudistuksessa. Elintarviketurvallisuuden parantaminen ja päätös salmonellarahaston perustamisesta on kannatettava. Ratkaisu tukee terveysturvallisuuden ohella ruokaviennin edistämisen tavoitetta. Valiokunta painottaa elintarvikeviennin merkitystä maatalouden kannattavuuden parantamisessa. Tuottajat tarvitsevat tuotteilleen uusia markkinoita. Näin osaltaan turvataan kansallisen elintarvikehuoltovarmuuden kannalta elintärkeän kotimaisen ruoantuotannon säilymistä koko Suomessa.

Myös tuontia koskevilla säännöillä on suuri merkitys kotimaisen ruoantuotannon kilpailukyvyille. Suomi toimii osana sisämarkkinoita EU:n tuotantoa ja markkinoille saattamista koskevien sääntöjen alaisuudessa. EU:n sisämarkkinoille tuodaan maataloustuotteita, jotka on tuotettu alhaisempien tuotantostandardien piirissä kuin EU:n maatalous- ja elintarviketuotantoa koskevat vaatimukset. Valiokunta katsoo, että EU:n tasolla tulee edistää lainsäädäntöä, jolla varmistetaan, että sen ulkopuolelta tuotuun maataloustuotteeseen sovelletaan vastaavia vaatimuksia kuin EU:ssa sovellettavat tuotantovaatimukset. Samalla EU:ssa sovellettavia ruoan tuotantoon ja markkinoille saattamiseen liittyviä hallinnollisia ja teknisiä esteitä tulee purkaa. Valiokunta pitää erityisen tärkeänä edistää uusielintarvikkeiden markkinoille saattamisen esteiden purkamista EU:n tasolla (MmVL 12/2025 vp — E 8/2025 vp). Kuluttajille on annettava mahdollisuus valita

Valiokunnan lausunto MmVL 14/2025 vp

erilaisten vaatimusten alaisuudessa tuotettujen tuotteiden välillä. Luotettavien ja läpinäkyvien tuotemerkintöjen avulla viestitään kotimaisen laadun merkityksestä kuluttajalle ja annetaan tälle aito mahdollisuus valita erilaisten tuotelaatujen välillä.

Ruoka ja maatalous ovat kasvualoja. Maatilojen investointeja tuetaan nostamalla Makeran valtiontakauksia. Maa- ja metsätalousministeriön kasvupaketilla luodaan kannustimia solumaatalouden sekä maatalouden ja energia-alan yhteistyön liiketoimintamahdollisuuksille. Valiokunta korostaa monimuotoisen maatalouden merkitystä. Maataloutta on voitava harjoittaa erikokoisissa yksiköissä erilaisilla vaihtoehtoisilla tavoilla. Valiokunta pitää tärkeänä maatalouden ja energia-alan yhteistyön parantamista. Maatalous tuottaa raaka-ainetta lannoitteiden ja bioenergian tuotantoon. Tämän raaka-aineen ja siitä saatavan tuotteen kaupallinen hyödyntäminen voi tarjota mahdollisuuksia maatilojen kannattavuuden parantamiseen. Maatilojen roolista pienenergian tuottajina on lupaavia esimerkkejä Euroopassa.

Keskeinen tekijä maatalouden kannattavuudelle ja jatkuvuudelle on hallinnollisen taakan aiheuttamien välittömien ja välillisten kustannusten sekä tyytymättömyyden karsiminen. Hallituksen päätösten mukaisesti EU:n yhteisen maatalouspolitiikan yksinkertaistamispaketin toimeenpanossa muutoksia maataloustukien hallinnolliseen taakkaan tehdään jo vuoteen 2026 mennessä. Maatalousyrittäjiin kohdistuvan hallinnollisen taakan ohella valiokunta on tuoreessa lausunnossaan pitänyt tärkeänä, että myös elintarvikealan yrityksiä ja erityisesti uuselintarvikkeita koskevaa sääntelyä yksinkertaistetaan ja hallinnollista taakkaa vähennetään (MmVL 12/2025 vp). Maatalouden alkutuotannon ja elintarvikeyritysten välillä vallitsee keskinäinen riippuvuus, eikä hallinnollisen taakan pidä heikentää elintarvikeketjun kilpailukykyä kokonaisuutena.

Valiokunta korostaa tulevaan yhteisen maatalouspolitiikan ohjelmakauteen valmistautumisen merkitystä. Hallituksen tulee aktiivisesti vaikuttaa ennakkoon yhteisen maatalouspolitiikan muotoutumiseen. Hallituksen mukaan tukipolitiikan uudelleenkohdentamista arvioidaan ja valmistellaan seuraavaa kautta varten tinkimättä keskeisistä ympäristötavoitteista. Valiokunta korostaa maatalouden tukien kohdentamista ruoantuotantoon samalla kun tuotannon kestävyyttä edistetään ensisijaisesti kannustimien avulla. Valiokunta painottaa puhtaan maaperän ja vesivarannon merkitystä strategisena resurssina, joka on suomalaisen maatalouden erityinen vahvuus. Näistä peruselementeistä tulee huolehtia myös jatkossa. Ilmastotavoitteiden osalta maatalouden ja erityisesti eloperäisten maatalousmaiden kasvihuonekaasupäästöjen laskentaa tulee edelleen kehittää niin, että se kohtelee EU:n jäsenmaita johdonmukaisesti. Tähän liittyen hallitus päätti osoittaa 8 miljoonaa euroa hiilinielujen ja hiilivarastojen laskennan kehittämiseen havainnointijärjestelmän avulla. Tämä panostus mahdollistaa pitkäjänteisen kehitystyön, jossa yhdistyvät kansalliset mittaukset, mallinnusmenetelmät ja satelliittihavainnot.

Maaseudun kehittäminen ja hevostalous

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan hevostalouden toimintaedellytykset varmistetaan ja suomenhevosen asema kansallisrotuna turvataan. Valiokunta on useaan otteeseen korostanut hevostalouden merkitystä erityisesti maaseudulle ja sen elinvoimalle. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitusohjelman mukaisesti hevostalouden toimintamahdollisuudet turvataan myös tulevaisuudessa rahoituslähteen muutoksesta riippumatta. Valiokunta on aikaisemmissa kannanotoissaan kiinnittänyt huomiota siihen, että hevosurheilu ovat luonteeltaan toimintaa, jota on voi-

Valiokunnan lausunto MmVL 14/2025 vp

tava suunnitella pitkällä aikajänteellä. Hevosalan rahoitusta koskevassa uudistuksessa ei tule luoda epävarmuutta alan tulevaisuuteen, vaan rahoitus tulee turvata pitkälle tuleville vuosille.

Valiokunta on tuoreessa lausunnossaan todennut, että hevosala on tärkeä osa suomalaista yhteiskuntaa monin eri tavoin (MmVL 10/2025 vp — HE 16/2025 vp). Vuonna 2022 Suomessa oli hie-man yli 75 000 hevosta, joista suomenhevosta oli noin 20 000. Raviurheilun harrastajia arvioi-daan Suomessa olevan noin 220 000—250 000 ja ratsastuksen harrastajia noin 160 000. Hevos-alan työllistävä vaikutus koko Suomen tasolla on noin 15 000 henkilöä eri puolilla Suomea, millä on vaikutusta maaseudun elinvoimaisuuden ja maaseudun kehittämisen kannalta. (MmVM 27/2022 vp — HE 260/2022 vp). Kaikkiaan hevosala työllistää noin 6 500 henkilötyövuoden verran. Näin ollen se on verrattavissa mittasuhteiltaan esimerkiksi Lapin matkailuun ja metsäkoneenkul-jetusalaan. (MmVL 10/2025 vp). Hevosala tuo työtä ja yritystoimintaa myös harvaan asutulle maaseudulle, jossa työllistymisen mahdollisuudet ovat rajatut.

Erityisen tärkeänä valiokunta on pitänyt Suomen ainoan alkuperäishevosrodun, suomenhevosen, tulevaisuuden turvaamista. Valiokunta yhtyy sen saamista lausunnoissa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan suomenhevosen säilyttäminen elinvoimaisena kansallisrotuna on yhteinen velvollisuutemme. Ravikilpailutoiminnan järjestämisellä on suora yhteys suomenhevostuotukseen ja vuosittain syntyvien varsojen määrään, joka jo nyt on rodun elinvoimaisuuden kannalta huolestuttavalla tasolla. Riskirajana on pidetty tuhatta syntyvää varsaa. Syntyneiden suomenhevosvarsojen määrä jäi vuosina 2023—2024 alle tuhannen varsan rajan. Vetovoimaisen ravikilpai-lutoiminnan avulla on mahdollista säilyttää suomenhevosen populaatio elinvoimaisena. Suomenhevosen säilyttämiseen liittyvät tavoitteet tulee ottaa huomioon sekä rahapelijärjestelmän siirty-mäkauden rahoitusratkaisuisissa että pidemmän aikavälin politiikkatoimissa. (MmVL 10/2025 vp)

Julkisen talouden suunnitelmassa on osoitettu hevostalouden edistämiseen vuosille 2026—2027 keskimäärin 25,5 miljoonaa euroa. On arvioitu, että rahapeliuudistus mahdollistaa hevostalou-salan toimijoille osallistumisen rahapelitoimintaan ja siten vähentää tarvetta suoralle valtionrahoi-tukselle vuodesta 2028 eteenpäin. Kehyspäätöksen mukaan vuonna 2029 rahoitus laskee 6 mil-joonaan euroon, mutta hallitus on sitoutunut tarkastelemaan sektorin tarvitsemaa rahoitustasoa vuosille 2028—2029 keväällä 2026. Edellä esitettyihin hevosalan yhteiskunnalliseen vaikutta-vuuteen ja suomenhevosrodun vaarantumista koskeviin näkökohtiin viitaten valiokunta katsoo, että hevostalouden rahoitustasoa tuleville vuosille tulee tarkastella hyvissä ajoin, jo kuluvan vuo-den aikana.

Valiokunnan saamista lausunnoissa on kannatettu 4H-toiminnan tukemiseen kohdistettua puo-len miljoonan euron vuotuista lisärahoitusta. 4H-järjestö edistää toiminnallaan maaseudun elinvoimaisuutta ja vetovoimaisuutta tarjoamalla erityisesti maaseudun nuorille monipuolista harras-tus- ja palvelutoimintaa. Lisäksi järjestö tarjoaa osaltaan tulevaisuuden ratkaisuja luonnonvara-alan työvoimapulaan työllistämällä nuoria sekä tarjoamalla heille mahdollisuuksia yrittäjyyden kokeilemiseen. Valiokunta pitää nuorten työllistymistä ja osaamisen kehittämistä järjestötoimin-nan avulla kannatettavana. On tärkeää saada nuoria kiinnostumaan luonnonvara-alasta sekä aut-taa näitä hankkimaan työkokemusta niilläkin alueilla, joissa työllistymisen mahdollisuudet ovat muutoin heikot. Valiokunta toteaa, että osaavan työvoiman saatavuus on edelleen keskeinen haaste ja toiminnan kehittämisen este luonnonvara-alan ja elintarvikealan yrityksille.

Valiokunnan lausunto MmVL 14/2025 vp

Metsien kestävä hoito ja käyttö

Julkisen talouden suunnitelman mukaan metsien kasvua ja hiilinieluja vahvistetaan toimenpidepaketilla, johon panostetaan yhteensä 14,9 miljoonaa euroa vuosien 2026 ja 2027 aikana. Toimet käsittävät informaatio-ohjausta, metsänuudistamisen vauhdittamista, puuston kasvattamista tiheämpänä, metsäpinta-alan lisäämistä, metsälannoituksen edistämistä sekä parempaa varautumista metsätuhojen ennaltaehkäisyyn. Viime vuosina Pohjois-Euroopassa laajemmin havaittu metsien kasvun taittuminen sekä Euroopassa yleistyneet hyönteistuhot ovat korostaneet tarvetta metsien terveyttä sekä kasvukykyä parantaville toimille. Valiokunta pitää tärkeänä, että metsäteollisuuden ja energiateollisuuden toimivan puuhuollon edellytyksistä huolehditaan. Siksi on tärkeää kohdentaa metsien kasvun edistämiseen ja metsäpinta-alan laajentamiseen lisävaroja. Ilmaston lämmetessä metsien terveyteen on tarpeen kiinnittää erityistä huomiota. Metsätuhojen hallinnassa on oleellista niiden riittävän kattava seuranta, tutkimus ja metsänomistajien sekä toimijoiden tietotason lisääminen. On tärkeää, että metsätuhojen ennaltaehkäisyyn panostetaan myös informaatio-ohjauksen kautta.

Valiokunta korostaa, että metsätalouden kannustejärjestelmän eli Metka-järjestelmän kautta suunnatut varat ovat tärkeä osa aktiivista metsänhoitoa. Metka-rahoituksen riittävyys on keskeistä myös metsien kasvupaketin toteuttamisen kannalta. Metka-järjestelmän kautta edistetään metsien kasvukuntoa, metsien monipuolista käyttöä ja työllisyystilannetta myös harvaan asutuilla alueilla. Samalla on mahdollista edistää sopeutumista tulevaisuuden ilmastoon muun muassa monipuolistamalla puulajisuhteita sopivilla kohteilla. Oikeilla puulajivalinnoilla ja sekapuustoisuutta suosimalla ennaltaehkäistään metsätuhoja.

Julkisen talouden suunnitelman mukaan luonnonsuojelun rahoitukseen lisätään 1,75 miljoonaa euroa vuosittain Metso- ja Helmi-ohjelmien kautta. Vapaaehtoisuuteen perustuvilla Metso- ja Helmi-ohjelmilla on laaja hyväksyntä maanomistajien keskuudessa, ja suojelun vapaaehtoisuus vahvistaa laajalti toimenpiteiden hyväksyttävyyttä ja suojelun sosiaalista kestävyyttä. Rahoituksen vahvistaminen tukee lisäksi ilmastotavoitteiden saavuttamista. Myös 5.2.2025 julkaistun arviointiraportin mukaan Metso-ohjelman suojelutoimenpiteiden ja niitä tukevien toimenpiteiden kokonaisuus on ollut tasapainoinen ja tarkoituksenmukainen. Arvioinnin mukaan Metso-ohjelma tulee saavuttamaan pysyvän suojelun osalta hehtaarimääräiset tavoitteensa vuoden 2025 aikana. Ympäristöministeriö ja maa- metsätalousministeriö ovat parhaillaan laatimassa Metso-ohjelmalle jatkoa vuodesta 2026 alkaen. Metso-ohjelman riittävä rahoitus on turvattava niin, että yksityismailla olevat valtioneuvoston päätöksen mukaiset vanhat ja luonnontilaiset metsät voidaan saada suojelun piiriin.

Julkisen talouden suunnitelmassa todetaan, että Luonnonvarakeskukselle ja Suomen ympäristökeskukselle osoitetaan rahoitusta ennallistamisen tutkimukseen yhteensä 2 miljoonaa euroa vuodesta 2026 lähtien. Lisäksi mainituille tutkimuslaitoksille osoitetaan yhteensä 4 miljoonaa euron määräaikainen lisärahoitus vuosille 2026—2027. Rahoitus kohdistuu luontotyyppi- ja ekosysteemitiedon uusien kustannustehokkaiden menetelmien kehittämiseen. Tutkimusrahoituksen lisääminen ennallistamisen tutkimukseen sekä luonto- ja ekosysteemitiedon tuottamiseen on ajankohtaista, koska kansallisen ennallistamissuunnitelman laadinta on parhaillaan käynnissä ja sen jälkeen siirrytään suunnitelman toimeenpanoon ja seurantaan. Tutkimustiedon avulla voidaan merkittävästi tukea kustannustehokkaiden ja vaikuttavien ennallistamistoimien suunnittelua, koh-

Valiokunnan lausunto MmVL 14/2025 vp

dentamista ja seurantaa. Hyvällä suunnittelulla ennallistamisasetuksen toimeenpanossa voidaan saavuttaa myös ilmastohyötyjä. Valiokunta pitää tärkeänä, että ennallistamisasetuksen velvoitteet toteutetaan tavalla, joka on vaikuttava, ja toisaalta rajoittaa mahdollisimman vähän puunhankintaa.

Maa- ja metsätalousvaliokunta on jo edellä maatalousmaan kasvihuonekaasupäästöjen osalta kiinnittänyt lausunnossa huomiota siihen, että hallitus päätti keväällä 2025 julkisen talouden suunnitelman käsittelyn yhteydessä osoittaa 8 miljoonaa euroa hiilinielujen ja hiilivarastojen laskennan kehittämiseen havainnointijärjestelmän avulla. Tarkoituksena on, että järjestelmän kehittäminen tapahtuu Luonnonvarakeskuksen, Ilmatieteen laitoksen ja Helsingin yliopiston yhteistyönä. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tutkimuslaitosten yhteistyötä tärkeänä, jotta laskennan haasteista ja mahdollisuuksista saadaan monipuolista tietoa ja löydetään toimivia ratkaisuja. Vahva tietopohja on tärkeä myös vaikutettaessa EU:n hiilinielulaskennan kehittämiseen.

Luonnonvaratalouden toimintaedellytysten turvaaminen

Maa- ja metsätalousvaliokunta nostaa lopuksi esiin eräitä luonnonvaratalouden toimintaedellytyksiin liittyviä yleisiä kysymyksiä osin myös oman toimialansa ulkopuolelta. Vakaa ja ennakoitava toimintaympäristö on tärkeä kaiken yritystoiminnan ja erityisesti yritysten investointihalukkuuden kannalta, minkä lisäksi luonnonvaratalouden alalla toimivien yritysten osalta korostuu erityisesti osaavan työvoiman saatavuus ja investointeihin liittyvien hallinnollisten menettelyjen sujuvuus. Hallitusohjelman mukaan maaseutuyrittäjyyden houkuttelevuutta parannetaan ja luonnonvara-alan sekä elintarvikesektorin koulutusta ja tutkimusta kehitetään vastaamaan muuttuneisiin toimintaympäristön vaatimuksiin. Valiokunta korostaa luonnonvara-alan koulutuksen merkitystä sekä huoltovarmuuden ja ruokaturvan kannalta tärkeän alkutuotannon että kansantalouden kannalta keskeisen metsänhoidon perusosaamisen säilymisen kannalta. Valiokunta pitää tärkeänä, että ammatilliseen koulutukseen varataan riittävä rahoitus.

Kehyskauden aikana toteutetaan valtion aluehallintouudistus, jota koskevan lainsäädännön on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2026 alusta. Valtion aluehallinnon uudistuksen tavoitteena on hallitusohjelman mukaisesti vahvistaa yhdenmukaista lupa-, ohjaus- ja valvontakäytäntöä alueesta riippumatta ja sujuvoittaa lupaprosesseja. Uudistus tarkoittaa muun ohella lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien kokoamista uuteen perustettavaan monialaiseen virastoon. Hallitusohjelmassa on erikseen myös todettu, että kotimaisen kalan kulutusta, saatavuutta ja vientiä lisätään keventämällä kalankasvatukseen liittyvää luvitusta ja sääntelyä ja parantamalla ammattikalastajien toimintaedellytyksiä. Toimivan kalatalouden ylläpitäminen ja kehittäminen ovat myös oleellinen osa huoltovarmuutta. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitääkin tärkeänä, että aluehallintouudistus toimeenpannaan siten, että se myös käytännössä toteuttaa tavoitetta sujuvoittaa viranomaistoimintaa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Maa- ja metsätalousvaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto MmVL 14/2025 vp

Helsingissä 21.5.2025

puheenjohtaja Jenna Simula ps
varapuheenjohtaja Anne Kalmari kesk
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Ritva Elomaa ps
jäsen Veronika Honkasalo vas
jäsen Antti Kangas ps (osittain)
jäsen Teemu Kinnari kok
jäsen Helena Marttila sd
jäsen Anders Norrback r
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Timo Suhonen sd
jäsen Peter Östman kd
jäsen Olga Oinas-Panuma kesk

Valiokunnan sihteerinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Susanna Paakkola
valiokuntaneuvos Tuire Taina

Valiokunnan lausunto MmVL 14/2025 vp Eriävä mielipide 1

Eriävä mielipide 1

Perustelut

Emme voi yhtyä valiokunnan kantaan, sillä se ei riittävästi tunnista julkisen talouden suunnitelmasta annetun selonteon keskeisiä ja kriittisiä puutteita suhteessa ilmasto- ja luontotavoitteisiin, maankäyttösektorin hiilinielujen elvyttämiseen ja ruoantuotannon kestävyysmurrokseen.

Julkisen talouden suunnitelman rahoitusesitykset ilmasto- ja ympäristötoimien tukemiseksi eivät ole läheskään riittäviä Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Itse asiassa hiilineutraaliutta edistävät määrärahat pienenevät kehyskaudella merkittävästi muilla sektoreilla kuin tutkimus- ja kehittämistoiminnassa. Samaan aikaan Suomen EU-tason ilmastovelvoitteiden ja Suomen kansallisen hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen edellyttää yhä enemmän toimia ja uusia panostuksia.

Suomen hiilinielujen tilanne on hälyttävä, ja maankäyttösektori on saatava nopeasti käännettyä päästölähteestä takaisin nieluksi. Keskeisin tapa tehdä tämä on rajoittaa metsien hakkuita. Hallitus ei julkisen talouden suunnitelmassaan vielääkään esitä minkäänlaisia toimia tilanteen korjaamiseksi. Selkeä yksittäinen toimi hakkuumäärien laskemiseksi ja hiilinielun elvyttämiseksi olisi puun energiakäytön vähentäminen. Tässä keskeinen työkalu on puunpolton veroedun poistaminen. Julkisen talouden suunnitelmassa ei kuitenkaan ole valmiutta tämän tai muidenkaan ympäristölle haitallisten verotukien poistamiseen.

Samaan aikaan julkisen talouden suunnitelma sisältää toimia, jotka jopa heikentävät metsien hiilinielun tilannetta. Metsävähennyksen kasvattaminen on kannustin puuntuotannon ja hakkuiden kasvattamiseen ja siten askel väärään suuntaan. Samoin Metsähallituksen tuloutuksen kasvattaminen on väärä kehityssuunta — tuloutusta tulisi päinvastoin pienentää valtion metsiin kohdistuvan hakkuupaineen pienentämiseksi.

Metsien hiilinielun kohentamiseen kohdistetaan rahoitusta yhteensä 14,9 miljoonaa euroa vuosina 2026 ja 2027. Ilmastotoimien tukeminen on kannatettavaa, mutta ilmaston kannalta vaikuttavimpia maankäyttösektorin toimia ei mainita. Rahoituksen taso on lisäksi täysin riittämätön, kun otetaan huomioon erittäin tuntuva vaje, joka metsien hiilinieluun on syntynyt verrattuna Suomen hiilineutraalisuustavoitteeseen. Hallitus ei ole palauttamassa poistamiaan tukia turvepeltojen vetämiseen tai kosteikkoviljelyyn, vaikka esimerkiksi kosteikkoviljely on tutkitusti erittäin kustannustehokas ilmastotoimi.

Julkisen talouden suunnitelmassa ei myöskään millään tavalla ole tunnistettu tai varauduttu taloudellisten kustannusten uhkaan, joka seuraa siitä, että Suomi ei nykytoimin pysty täyttämään EU-velvoitteitaan ja saavuttamaan LULUCF-sektorille sovittuja nielutasoja. Jos lisätoimiin ei ryhdytä, joudumme kompensoimaan hiilinielun romahdusta muiden päästösektoreiden lisätoimilla tai ostamalla ”nieluyksiköitä” tai ”päästöoikeuksia” muualta Euroopasta. Tämä voi tarkoittaa miljardiluokan laskua Suomelle.

Valiokunnan lausunto MmVL 14/2025 vp Eriävä mielipide 1

Kirstyvien ilmastotavoitteiden valossa tällainen muualta ostettuihin päästöoikeuksiin tai nielu-yksiköihin nojaava spekulatiivinen ilmastopolitiikka ei ole kestävä eikä myöskään taloudellisesti järkevää. Järkevämpää olisi tehdä tarpeelliset toimet hiilinielujen vahvistamiseksi Suomessa, jolloin näihin liittyvät rahat, työ ja toimeliaisuus jäävät kotimaahan. Olisi myös monin verroin järkevämpää maksaa suomalaisille maan- ja metsänomistajille hiilen sitomisesta kuin kompensoida päästövaikutusta muualla Euroopassa toteutettavilla kalliilla toimilla puhumattakaan mahdollisista sakkomaksuista EU:lle.

Julkisen talouden suunnitelmassa on kohdistettu 8 miljoonaa euroa hiilinielujen laskennan kehittämiseen. Raha on merkittävä suhteessa hiilinielun vahvistamiseen kohdistettavaan rahoitukseen. Pidämme sinänsä tärkeänä laskentamenetelmien kehittämistä, mutta korostamme, että ensisijaista on kohdentaa rahoitusta hiilinielujen vahvistaviin toimiin. Hiilinielulaskennan kehittäminen ei myöskään saa olla peruste vitkutella maankäyttösektorin ilmastotoimien tekemisessä.

Lisäpanostukset Metso- ja Helmi-ohjelmiin ovat tervetulleita, mutta täysin riittämättömiä. Luonnon tilan kohentaminen ja luontokadon pysäyttäminen edellyttävät monikymmenkertaisia lisäpanostuksia verrattuna julkisen talouden suunnitelmassa lisättävään 1,75 miljoonaan.

Vesiensuojelun osalta suunnitelma sisältää kannatettavia panostuksia Itämeren ja etenkin Saaristomerren tilan parantamiseen. Kokonaisuutena tason tulisi kuitenkin olla myös vesiensuojelun osalta korkeampi. Erityisen valitettavaa on, että fosforiasetuksen karjalantapoikkeuksen jatkaminen heikentää vesiensuojelun tilannetta, jolloin kokonaisuudessaan vähintäänkin osa panostuksista tulee mitätöityä.

Ruoantuotannon osalta panostukset uusien arvoketjujen syntyyn ovat erittäin tärkeitä ja tarpeellisia. Kunnianhimon tason tulisi nähdäksemme olla vielä tätäkin korkeampi. Yksittäisten rahoituspäätösten rinnalle tarvitaan strategista otetta ruoantuotannon kestävyysmurroksen vauhdittamiseksi. Tähän tärkeä väline on maa- ja metsätalousministeriössä parhaillaan valmisteilla oleva ruokastrategia. Ruoantuotannon arvoketjujen kehittämisessä tulee huomioida niin kasvipohjainen ruoka (kasviproteiinit ja kasvipohjaiset meijerituotteet) kuin solumaatalouskin.

Systeemistä muutosta kohti kestävämpää ruokajärjestelmää tulee edistää laajasti. Tarvitaan riittävää ja pitkäjänteistä rahoitusta kasvipohjaisen ruoantuotannon ja solumaatalouden innovaatioihin sekä nykyisen maataloustukijärjestelmän uudistamista.

Julkisen talouden suunnitelmassa korostuvat omavaraisuus ja huoltovarmuus, mikä on hyvä ja tärkeä lähtökohta. Julkisen talouden suunnitelma ohittaa kuitenkin täysin kasvipohjaisen ruoan mahdollisuudet huoltovarmuuden lisäämisessä, esimerkiksi lannoitteiden käytön vähentämisen ja maan kasvukunnon ylläpitämisen osalta.

Ruokajärjestelmän osalta on syytä kiinnittää huomiota siihen, että yleiset, hallinnonaloille kohdistettavat säästötavoitteet vaarantavat hallituksen itse asettamien tavoitteiden saavuttamista. Ruokaviraston osalta toimintamenoja supistetaan, mutta samaan aikaan tehtäviä lisätään ja tehtäväkenttä on muutoksessa. Tämä on vaarassa vaikuttaa merkittävästi esimerkiksi kansalliseen CAP27-suunnitteluun ja metsäkatoasetuksen valvontaan.

Valiokunnan lausunto MmVL 14/2025 vp
Eriävä mielipide 1

Turpeen määrittelyä kansallisesti strategisesti tärkeäksi raaka-aineeksi on pidettävä virheenä, sillä turvetuotannolla on haitallisia ympäristövaikutuksia ja päästökaupan vuoksi turpeen energiankäyttö on muuttunut kannattamattomaksi, jolloin sitä ei tulisi verovaroin pyrkiä elvyttämään.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 21.5.2025

Tiina Elo vihr
Veronika Honkasalo vas

Valiokunnan lausunto MmVL 14/2025 vp Eriävä mielipide 2

Eriävä mielipide 2

Perustelut

Maatalous ja tuottajahinnat

Maatalouden kannattavuuskriisi on Suomen ruokaturvaa ja huoltovarmuutta uhkaava tekijä. SDP on koko alkukauden peräänkuuluttanut lakimuutoksia, joilla tuottajan asemaa parannetaan. Valiottavasti nämä lait odottavat edelleen antamistaan.

Vientiedellytysten parantaminen on olennaista, jotta maatalouden kannattavuus saadaan nousuun. Ruokatuotteiden vientipotentialin lisäksi on huomioitava myös teknologian ja osaamisen vienti. Päätös kohdentaa TK-rahoitusta ruoantuotannon uusien arvoketjujen kehittämiseen 10 miljoonaa euroa vuosittain 2026—2029 on hyvä. Ruoantuotannon arvoketjujen kehittämisessä on huomioitava niin kasvipohjaisen ruoan kuin solumaatalouden arvoketjut. Suomi on solumaataloudessa yksi globaaleista edelläkävijöistä, joten on perusteltua kehittää sen arvoketjuja. Luonnonvarakeskuksen selvityksen mukaan kasviproteiinit, kaurapohjaiset meijerituotteet ja solumaatalous kattavat yli 50 prosenttia koko ruokasektorin arvonlisän kasvupotentiaalista vuoteen 2035 mennessä.

Tulottomat tilat

Luonnonvarakeskuksen mukaan Suomessa on tiloja, jotka nostavat maataloustukia mutta joilla ei ole tuloja maataloudesta. SDP:n mukaan maataloustuet tulee kohdistaa tiloille, jotka tuottavat ruokaa tai panoksia maatalouden tuotantoketjuun. Maa- ja metsätalousministeriö kertoi alkuvuodesta aloittavansa selvityksen, voitaisiinko tukiehtoja tiukentaa. (Yle 21.1.2025) Nyt valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on tuotu esiin, että selvitys on lopetettu ja asia haudattu. On käsittämätöntä, että kun valtiontalouden alijäämä on valtava ja leikkauksia on kohdistettu yhteiskunnan heikompiin osiin, ei tukipolitiikan järjeistämiseen löydy hallitukselta tahtotilaa.

Elintarvikevienti ja Ruokavirasto

Business Finlandin T&K-valtuudesta hallitus kohdentaa 10 miljoonaa euroa vuosittain ruoantuotannon uusien arvoketjujen kehittämiseen vuosina 2026—2029.

Hallitus on päättänyt kehysriihen yhteydessä yritystukiin kohdistuvasta 12 miljoonan euron leikkauksesta mutta ei ole kertonut, mihin leikkaus kohdistuu. Mikäli se kohdistuu Business Finlandin innovaatiotoiminnan tukiin, tällä voi olla kielteinen vaikutus elintarviketeollisuuden yritysten kansainvälistymiseen ja uusien tuotteiden kaupallistamiseen.

Ruokaviraston resursseista on huolehdittava, sillä virasto tekee vientiselvityksiä ja hoitaa maalu-pa-asioita, millä on merkitystä ruokaviennin toteutumisessa. Vuosille 2025—2027 osoitettujen tuottavuustoimenpiteiden mukaan Ruokavirastolle on kohdennettu yhteensä 9,050 miljoonaa euroa leikkauksia (2025 TA: 0,74 milj. euroa, 2026 kehys: 2,7 milj. euroa ja 2027 kehys: 5,61 milj. euroa) ja vuodesta 2028 eteenpäin vuosittain 5,61 miljoonan euron leikkaus.

Valiokunnan lausunto MmVL 14/2025 vp
Eriävä mielipide 2

Vaatus kehittää tietojärjestelmiä ja näin tehostaa toimintaan yhdistettynä leikkauksiin on haastava. Leikkaukset kasvattavat riskiä tietojärjestelmien toimimattomuudelle ja erilaisten poikkeamien syntymiselle. Riittämättömällä resursseilla esimerkiksi metsäkatoasetuksen toimeenpaneminen on haastavaa ja voi vaikuttaa haitallisesti asetuksen piiriin kuuluvien kotimaisten toimijoiden kilpailukykyyn. Tässä valossa kevään riihen päätös tulevasta 130 miljoonan euron leikkauksesta valtionhallintoon ei vähennä tätä huolta.

Metsitystuki

Hallitus lakkautti kautensa alussa hetken voimassa olleen metsitystuen ja kumosi tukea koskevan lain. Nyt riihessä on päätetty lisärahoituksesta metsäpinta-alan laajentamiseen 4 miljoonaa euroa vuodelle 2027 ja 0,3 miljoonaa euroa ely-keskuksille tukihallintoon. Voi vain ihmetellä hallinnon ja lainvalmistelun resurssien tuhlaamista, kun ensin hyvin toimintaan lähtenyt tuki lakkautettiin ja nyt samankaltainen uusi tukimekanismi luodaan uudelleen ja uusi säädösvalmistelu tuesta käynnistetään. Kannatamme metsitystukea mutta ihmettelemme hallituksen politiikkaa, jolla niukkoja valtionhallinnon resursseja eli veronmaksajien rahoja tuhlatiin sumeilematta poukkoilevalla politiikalla.

Työvoimapula

Ammatillisen koulutuksen leikkaukset ovat erittäin haitallisia metsäalalle, erityisesti metsäkoneenkuljettajien koulutukselle. Opiskelijoille ei kyetä niukilla resursseilla tarjoamaan riittävää opastusta ja tukea opintojen aikana, jotta voitaisiin taata opiskelijalle riittävä ammattitaito ja sen myötä koulutusta vastaava työpaikka. Aikuiskoulutustuen poistaminen taas vaikeuttaa ammatin-vaihtajien koulutusta. Aikuiskoulutustuki tulisi jossain muodossa palauttaa.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 21.5.2025

Piritta Rantanen sd
Timo Suhonen sd
Helena Marttila sd

Valiokunnan lausunto MmVL 14/2025 vp Eriävä mielipide 3

Eriävä mielipide 3

Perustelut

Keskusta on jo aiemmin todennut, että hallitusohjelmassa on maa- ja metsätalouden sekä kala- ja riistatalouden osalta monia hyviä kirjauksia. Keskusta pitää hyvänä, että maatalouden merkitys osana huoltovarmuutta ja yhteiskunnan strategista ydintä on kirjausten perusteella tunnistettu. Valitettavasti valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026—2029 ei osoita riittävää rahoitusta tai keinoja useimpien hallitusohjelman hyvien asioiden toteuttamiseen.

Maatalouden kannattavuus

Hallitus laskee ansiokseen sen, että sen maa- ja metsätaloussektorille osoittamat leikkaukset on pääosin onnistuttu kohdentamaan muualle kuin ruokaa tuottavaan maatalouteen. Keskusta huomauttaa, että pelkästään nykytilan turvaaminen ei kuitenkaan missään tapauksessa riitä kotimaisen ruoantuotannon säilymiseen pitkällä aikavälillä. Hallitusohjelmaan kirjatut tavoitteet sektorin kannattavuuden kasvusta ovat huomattavasti julkisen talouden suunnitelmaan kirjattuja kunnianhimoisempia.

Keskusta muistuttaa, että maatalouden kannattavuustilanne on edelleen erittäin heikko. Hallituspuolueiden lupaukset maatalouden kannattavuuden suunnanmuutoksesta eivät ole toteutuneet. Hallitus vetoaa kannattavuuskysymyksessä elintarvikeketjun vahvempien osapuolien, ennen kaikkea kaupan, vastuuseen. Valitettavasti pelkät vetoamukset oikeudenmukaisemmasta tulonjaosta eivät riitä. On erittäin huolestuttavaa, ettei hallitus ole riittävällä tavalla edistänyt hallitusohjelman kirjausten mukaisia elintarvikemarkkina-, kilpailu- ja hankintalakien uudistuksia. Elintarvikemarkkinalain uudistamisen niin sanottu II-paketti on vasta ministeriön asettaman työryhmän valmistelussa. Hankintalain uudistusten painopiste on muualla kuin elintarvikehankinnoissa. Markkinoiden tasapainottamisen kannalta tärkeimmän eli kilpailulain uudistamisen osalta ei ole käynnissä minkäänlaista valmistelua. Keskusta vaatii, että hallitus noudattaa omaan hallitusohjelmansa kirjausta ja aloittaa välittömästi valmistelut kilpailulain uudistamiseksi.

Oikeudenmukaisemman tulonjaon lisäksi koko suomalaiseen ruokaketjuun on tavoiteltava arvonlisää. Tämä on mahdollista ennen kaikkea lisäämällä panostuksia ruokavientiin. Hallitus on osoittanut lisäpanostuksia vienninedistämiseen, mutta jättänyt huomioimatta vienninedistämisen kannalta tärkeiden tukipalveluiden rahoituksen. Rahoitustarvetta on muun muassa Ruokaviraston vientiluvituksissa. Ruokavirasto on viestittänyt, että sillä on hallituksen leikkausten vuoksi vaikeuksia edes nykyisen palvelutason ylläpitämisessä.

Maatalouden heikko kannattavuuskehitys on tunnistettu, mutta suunnan kääntämiseen tähtäävät toimenpiteet loistavat poissaolollaan. Maatilojen määrän ennustetaan vähenevän dramaattisesti seuraavan kymmenen vuoden aikana. Erityisen huolestuttavaa on, että lopettavissa tiloissa on entistä suurempia tuotantoyksiköitä. Tuotannon väheneminen heikentää Suomen ruokaomavaraisuutta ja huoltovarmuutta. Vallitseva jauhelihapula osoittaa, miten kotimainen tuotanto ei edes

Valiokunnan lausunto MmVL 14/2025 vp Eriävä mielipide 3

nykyisellään tahdo riittää kattamaan kysyntää. Heikko kannattavuusnäkyvä vaikuttaa negatiivisesti sukupolvenvaihdoksiin ja investointihalukkuuteen.

Keskusta katsoo, että hallitus ei ole riittävällä tavalla puuttunut edes maatalouden akuutteihin ongelmiin. Ruoantuotannon painopisteen siirtyminen hyvin pienelle maantieteelliselle alueelle ja itäisen Suomen tyhjeneminen vaativat erityistä huomiota ja toimenpiteitä. Todellinen huoltovarmuus edellyttää, että ruoantuotantoa harjoitetaan koko Suomessa. Hallituksen tulee pikimmiten huomioida itäisen Suomen erityistilanne ja osana kokonaisuutta neuvotella alueelle kohdennettua EU:n maaseuturahoitusta.

Keskusta on huolissaan hallituksen kyvystä puolustaa kotimaista maataloutta EU:n seuraavan maatalouspolitiikan ohjelmakauden neuvotteluissa. Maatalous- ja maaseutupolitiikan rahoituksen turvaaminen on välttämätöntä. Koko EU:n tasolla vaatimuksena tulee olla, että maatalouden suhteellinen osuus EU-budjetissa vähintään, inflaatio huomioiden, säilyy. Niin sanotusta II-pilarin mallista ei tule luopua. Hallituksen tulee asettaa neuvottelutavoitteeksi, että Suomen saama rahoitusosuus kasvaa nykyisestä.

Metsät ja uusiutuva energia

Hallituksen päätös korottaa metsävähennystä on kannatettava, sillä se osaltaan vahvistaa metsien kotimaista omistajuutta ja kestävää käyttöä. Hallituksen metsäpolitiikassa on kuitenkin monelta muulta osin parannettavaa. Kestävä metsien hoito edistävistä Metka-tuista on leikattu ja tukiehtoja on heikennetty. Metsitystuki on lakkautettu kokonaan. Keskusta on pitänyt näitä päätöksiä vahingollisina koko suomalaiselle metsäsektorille.

Kevään 2025 kehysriihessä hallitus onneksi osoitti osittain ymmärtäneensä päätösten vahingollisuuden ja osoitti lisämäärärahaa metsien kasvun edistämiseen. Keskusta kiinnittää huomiota siihen, että lisärahoitukselle olisi olemassa tarve ja vahvat perusteet myös vapaaehtoisen suojelun Metso-rahoituksen osalta. Vapaaehtoisella suojelulla voidaan lisätä metsien käytön yleistä hyväksyttävyyttä.

Hallitus on epäonnistunut lupauksessaan vahvistaa kotimaisen uusiutuvan energian tuotantoedellytyksiä. Biokaasun ja -energian byrokratiaa ja tuotantokustannuksia on lisätty jo useilla hallituksen esityksillä. Energialaitosten luvitukseen ei ole osoitettu minkäänlaisia helpotuksia, ja kalliit todentamisveloitteet on ulotettu jopa maatilakokoluokan biokaasulaitoksiin. On käsittämätöntä, että edes EU:n tarjoamia joustomahdollisuuksia ei ole haluttu hyödyntää.

Maatalouden kannalta välttämättömän kuivike- ja kasvuturpeen saatavuuden osalta hallitus ei ole kyennyt osoittamaan mitään konkreettista parannusta nykytilaan. Pelkät kirjaukset saatavuuden turvaamisesta eivät riitä. Korvaavia ja kustannusneutraaleja ratkaisuja on löydettävä nopeasti, sillä hallitus on omilla päätöksillään ajamassa turvetuotantoa alas koko Suomesta vuosikymmenen loppuun mennessä.

Valiokunnan lausunto MmVL 14/2025 vp
Eriävä mielipide 3

Luonnonvara-alan koulutus

Julkisen talouden suunnitelmassa esitetyt leikkaukset näkyvät ammatilliseen koulutukseen tarkoitettujen määrärahojen laskuna ja aikuiskoulutustuen poistumisena. Koulutuksen järjestäjien lausunnoissa on korostunut huoli siitä, että säästöjen kohdentaminen voi johtaa koulutusmäärien tai koulutuksen laadun heikkenemiseen ja näin vaikeuttaa osaavan työvoiman saatavuutta erityisesti talouden, hyvinvoinnin ja huoltovarmuuden kannalta keskeisillä luonnonvaratalouden aloilla. Keskusta ei kannata ammatilliseen koulutukseen kohdistettavia lisäsäästöjä.

Petopoliitiikka

Keskusta katsoo, että suurpetojen kannanhoidollisen metsästyksen aloittamiselle tulee löytää pikimmiten ratkaisu. Hallituksen esitys metsästyslain muuttamisesta ei vienyt asiaa riittäväällä tavalla eteenpäin. Vaarana on, ettei suurpetojen kannanhoidollinen metsästys mahdollistu vielä tänäkään eduskuntakauden aikana. Kannanhoidollisen metsästyksen mahdollistamista puoltavat myös taloudelliset syyt. Valtiontalouteen syntyy kustannussäästöjä petokorvausten pienentymisen sekä muun muassa erilaisten susihankkeiden vähentyneen tarpeen myötä.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 21.5.2025

Anne Kalmari kesk
Olga Oinas-Panuma kesk